

ΙΧΣΑΝ ΑΛΗ - ΜΙΑ ΕΠΕΤΕΙΟΣ

Πριν δέκα ακριβώς χρόνια, στις 9 του Νοέμβρη του 1978, πέθανε ο Ιχσάν Αλή. Λίγοι θυμούνται πια αυτή την επέτειο, λιγότεροι κάθε χρόνο. Ο πανδαμάτωρ χρόνος από τη μια μεριά και το πολιτικό πρόβλημα από την άλλη είχαν το μερίδιό τους στη λήθη, χωρίς ωστόσο να είναι και οι μόνοι λόγοι δυστυχώς...

Όμως όσοι δούλεψαν και ανάλωσαν τον εαυτό τους για τη πατρίδα, δεν πρέπει να ξεχνιούνται, γιατί η μνήμη τους μας είναι οφειλή. Ακριβώς μ' αυτό το σκεπτικό, έρχεται σήμερα ο Νεοκυπριακός Σύνδεσμος να αφιερώσει τις γραμμές που ακολουθούν στη μνήμη του Ιχσάν Αλή, που χωρίς ποτέ να προδώσει τη πολιτιστική του κληρονομιά, υπήρξε σ' όλη του τη ζωή σωστός Κύπριος, για πολλά χρόνια ένας από τους λίγους...

Επίκεντρο των οραματισμών και στόχος της πολιτικής του Ιχσάν Αλή υπήρξε πάντα η ειρηνική συμβίωση των δύο κοινοτήτων και η καταπολέμηση του σωβινισμού, του οποίου τις καταστρεπτικές συνέπειες είχε από πολύ νωρίς δειδίξει και διαγνώσει. Σ' όλη του τη ζωή αγωνίστηκε με κάθε τρόπο για να το πετύχει και έχοντας πάντα στη σκέψη του μόνο τα συμφέροντα της Κύπρου και του λαού της, έρχονταν σε σύγκρουση τόσο με την αποικιακή κυβέρνηση όσο και την Τουρκοκυπριακή σωβινιστική ηγεσία. Το ιδεώδες του ήταν να κάμει όλους τους Κυπρίους ανεξάρτητα από γλώσσα και θρησκεία να θεωρήσουν τη γη που τους γέννησε σαν την πραγματική τους πατρίδα.

Επίλεκτο μέλος της κοινότητας του, συνέλαβε σωστά το πρόβλημα της Κύπρου και αγωνίστηκε με όλες του τις δυνάμεις να προλάβει ή να αποτρέψει τον επερχόμενο διχασμό και την καταστροφή της χώρας μας.

Από τη πρώτη στιγμή που θεμελιώθηκε η Κυπριακή Δημοκρατία, καθημερινό του βίωμα υπήρξε η προώθηση της με κάθε νόμιμο μέσο, γι' αυτό και η πολιτεία του ήλθε πολλές φορές σε σύγκρουση με τη σωβινιστική τουρκοκυπριακή ηγεσία. Η φωνή της σωφροσύνης τον οδήγησε στη πίστη ότι, ο μόνος δρόμος που θα οδηγούσε σε μια ευημερούσα και ειρηνική Κύπρο περνούσε μέσα από την ειρηνική συνείπαρξη των δύο μεγαλύτερων κοινοτήτων της Κύπρου. Τα τότε συνθήματα της Τουρκοκυπριακής σωβινιστικής ηγεσίας τον εύρισκαν εντελώς αντίθετο,

γιατί διέβλεπε την ολέθρια κατάληξη που θα είχε αυτή η επιδίωξη για όλους τους Κυπρίους.

Στις γραμμές που ακολουθούν γίνεται προσπάθεια να φωτιστούν αποσπασματικά τα πολιτικά του πιστεύω και να δοθεί μια ένδειξη του πόσο για σαράντα τόσα χρόνια μόχθησε γι' αυτόν τον τόπο ο Ιχσάν Αλή.

Ήταν ίσως από τους λίγους Κυπρίους που μπόρεσαν να συνειδητοποιήσουν νωρίς την για πρώτη φορά ανάμειξη της Τουρκίας στο Κυπριακό, όταν στη Τριμερή Διάσκεψη του Λονδίνου τον Αύγουστο/Σεπτέμβρη του 55, ύστερα από την επίσημη παραίτηση από κάθε δικαίωμα της στη Κύπρο με τη συνθήκη της Λωζάνης το 1923, η Τουρκία γινόταν για πρώτη φορά ενδιαφερόμενο μέρος. Παρατηρά σχετικά στις προφητικές του σκέψεις ο Ιχσάν Αλή: "στη προσπάθεια τους για την Ένωση, τόσο η Εκκλησία όσο και η Ελληνική κοινότητα έπρεπε να λάβουν υπόψη την πολιτικογεωγραφική σημασία της νήσου και ότι η Τουρκία απείχε μόνο 40 μίλια.

Οι ανάγκες να εμποδιστούν οι διακοινοτικές συγκρούσεις ήταν διαρκές μέλημα του. Σ' αυτές του τις προσπάθειες δεν είχε μόνο να αντιπαλέψει με τον εθνικισμό αλλά και τον ίδιο τον αποικιοκράτη του οποίου ο Ιχσάν Αλή παρενέβαλλε εμπόδια στη πολιτική του "διαίρει και βασίλευε". Σχετικά προειδοποιήθηκε κάποιο βράδυ... "να προσέχει"...

Πέρα όμως από τη φιλοπατρία, τον Ιχσάν Αλή διέκρινε και διορατικότητα. Έτσι το 67 γράφει στον τότε Γ.Γ. του ΟΗΕ Ου θάντ και τον προτρέπει να αναλάβει πρωτοβουλία για την εφαρμογή της έκθεσης Γκάλο Πλάζα που είχαν ήδη απορρίψει η Τουρκία και οι Τουρκοκύπριοι, παρατηρώντας ότι "είναι λυπηρό να περιμένουμε από την Τουρκία και την Ελλάδα ν' αποφασίζουν για τη τύχη του Κυπριακού λαού".

Βλέποντας τους κινδύνους που συνεπαγόταν για την Κύπρο η παρουσία της χούντας στην Ελλάδα, και διαβάζοντας τα σημεία των καιρών παρατηρά ότι, "άσχετα από το ποιά θα είναι η στάση της Κυπριακής Κυβέρνησης, ο Κυπριακός λαός, δεν μπορεί να αναγνωρίζει το δικαίωμα σε μια δικτατορική Ελληνική Κυβέρνηση να συζητήσει το πρόβλημα του". Συνέχιζε δε να παρατηρήσει ότι "σε περίπτωση που θα καθυστερήσετε να κάμετε τα απαιτούμενα βήματα προς αυτή την κατεύθυνση, φοβούμαι πώς τα Ηνωμένα Έθνη θα αντιμετωπίσουν ένα fait accompli".

Με την ιδιότητα του συμβούλου, φίλου και συνεργάτη του Μακαρίου γράφει την ίδια εποχή στο Μακάριο για τη χούντα και παρατηρά: "Με όλο το θάρρος θέλω να εκφράσω την άποψή μου και να σας πω ότι από τώρα και στο εξής δεν πρόκειται να περιμένει κανείς απ' αυτούς τους ανθρώπους και από τέτοιο δικτατορικό καθεστώς κάτι καλό. Ακόμα και για την Μακαριότητα σας δεν θα ήταν

ορθό έναντι της ιστορίας ν'αναγνωρίσετε το δικαίωμα σε μια τέτοια κυβέρνηση να συζητά την τύχη του κυπριακού λαού. Με την ευκαιρία αυτή θα ήθελα να παρακαλέσω να πάρετε όλα τα ενδεικνυόμενα μέτρα για την ασφάλεια σας και την ασφάλεια του κυπριακού λαού που είναι δική σας ευθύνη". Αργότερα τα γεγονότα δικαίωσαν δυστυχώς τον νηφάλιο πολιτικό...

Η καθαρότητα της σκέψης του τον βοήθησε να διακρίνει γιατί η στρατιωτική υπεροχή της Τουρκίας δεν την έσπρωξε όταν άρχισαν οι υπονομευτικές ενέργειες της Ελληνικής Χούντας να κάνει τις ίδιες παραστάσεις που έκανε το 67 για την Κοφίνου. Για τον γιατρό ήταν καθαρό ότι, τόσο η CIA όσο και οι Έλληνες Συνταγματάρχες και η Τουρκία είχαν σαν στόχο τη διάλυση του κυπριακού κράτους. Αφού τα πράγματα "έβαιναν καλώς", γιατί να τα διαταράξει η οποιαδήποτε τουρκική ενέργεια;

Σ'όλη τη διάρκεια της ζωής του αρνήθηκε κατηγορηματικά να παίξει το παιχνίδι του διαμελισμού και όταν η τουρκοκυπριακή πλευρά έρριξε το σύνθημα "από Τούρκο σε Τούρκο" αντέδρασε έντονα, κάμνοντας διαβήματα σ'όλες τις κατευθύνσεις. Σαν αποτέλεσμα δεν ήταν λίγα τα προβλήματα που αντιμετώπιζε, ακόμα και από καλόπιστους ελληνοκύπριους που δεν μπορούσαν να αντιληφθούν τη προχωρημένη σκέψη του γιατρού. Λέει χαρακτηριστικά ο ίδιος στα απομνημονεύματα του "αναρωτιέμαι, αν ο Κυπριακός λαός δεν μπορέσει να τοποθετήσει στην συνείδησή του ότι πρώτα απ'όλα είναι κύπριος, πως θα συνεχίσει να υπάρχει αυτό το κράτος..."

Διαβλέποντας σωστά τις προθέσεις και επιδιώξεις του Ντενκτάς, προσπάθησε το 68 να αποτρέψει τον Πρόεδρο Μακάριο να τον δεχτεί στις συνομιλίες σαν εκπρόσωπο της τουρκοκυπριακής κοινότητας. Και τούτο όχι από στείρα αντιπολιτευτικότητα ή προσωπική αντιπάθεια αλλά γιατί από τότε ο Ντενκτάς είχε ταυτιστεί με τα ξένα συμφέροντα και ενεργούσε και διαπνέονταν από ένα άκρατο σωβινισμό και αντικυπριωτισμό.

Ο φόβος του διαμελισμού τον κατέχει επίμονα και έτσι το 71 με άρθρο του παρατηρά ότι "Υπάρχουν ξένες δυνάμεις που για χάρη των συμφερόντων τους δεν διστάζουν να εργάζονται για την επιβολή διοικητικού και γεωγραφικού διαμελισμού στη νήσο μας. Και είναι πολύ πιθανόν να ευρεθούν πρόθυμα στοιχεία που να καταστούν όργανα τους. Αποτελεί καθήκον του λαού να μη δώσει την ευκαιρία στα όργανα αυτά να πραγματοποιήσουν τους καταχθόνιους σκοπούς τους."

Σε μια προσπάθεια εξουδετέρωσης των σκοπών αυτών στέλλει την ίδια χρονιά επιστολή στον Πρόεδρο Μακάριο, όπου συμβουλεύει πως: "για να κτυπηθεί η διαμελιστική πολιτική του Ντενκτάς και να γεφυρωθεί το χάσμα που δημιουργήθηκε ανάμεσα στις δύο κοινότητες, θα ήταν

χρυσή ευκαιρία αν προσλαμβάνονταν στη κυβερνητική υπηρεσία νέοι τουρκοκύπριοι άνεργοι. Εισηγείτο ακόμα την ανάπτυξη της συνεργασίας και δημιουργίας φιλικών σχέσεων με τη μάζα της τουρκοκυπριακής κοινότητας και την ενίσχυση παντός Τούρκου που είναι πρόθυμος για συνεργασία". Δυστυχώς αυτή η "επίθεση ειρήνης" ποτέ δεν αναλήφθηκε γιατί η σημασία της δεν σταθμίστηκε σωστά.

Φιλικός και γεμάτος σεβασμό πάντα προς τον Μακάριο δεν διατάζει ωστόσο το 72, ανησυχώντας για το υπονομευτικό έργο του Γρίβα να παρατηρήσει ότι, "τα πράγματα έχουν φτάσει σ' αυτό το σημείο λόγω της ανεκτικότητας σας. Έπρεπε να είχατε ακολουθήσει αυστηρή πολιτική έναντι των ανατρεπτικών στοιχείων"... Η κοινή γνώμη είναι πολύ αντίθετη με την υπερβολική ανοχή που επιδεικνύετε. Η τουρκική κοινότητα αγωνιά με τον σάλο που έχει δημιουργήσει ο Γρίβας που υποστηρίζεται από την Ελληνική Κυβέρνηση. Εκείνοι που δεν αγωνιούν είναι η ηγεσία των Τούρκων γιατί πιστεύει από τα διαδραματιζόμενα ότι θα προέλθει ευνοϊκή κατάσταση γι' αυτούς." Και εδώ το αισθητήριο του διέγινωσε σωστά...

Διαφεύδοντας αυτούς που προσπάθησαν να του κολλήσουν τη ρετσινιά του "προδότη", ο Ιχσάν Αλή ποτέ δεν έπαψε να ενδιαφέρεται για την κοινότητα του. Από το 64 κάμνει έκκληση στον στρατηγό Τιμάγια και τον προτρέπει να σώσει την τουρκοκυπριακή κοινότητα από τους Τούρκους τρομοκράτες. Μέσα στο ίδιο πνεύμα γράφει το 65 στο Πρόεδρο Μακάριο και παρατηρά ότι η Κυπριακή Κυβέρνηση έκαμε λάθος να επιτρέψει στους τρομοκράτες να ξεριζώσουν τη τουρκική κοινότητα από τα σπίτια και τις περιουσίες τους. Παραγνωρίζοντας τους κινδύνους που τον περιτριγύριζαν, προτρέπει λίγο αργότερα τους τουρκοκύπριους να επιστρέψουν στα σπίτια τους, ενώ γράφει στον τότε Πρωθυπουργό της Τουρκίας Ουργκιουπλού ότι "είναι καιρός να εργαστείτε για την κοινωνική και οικονομική πρόοδο των τουρκοκυπρίων. Προσπαθείστε να τους σώσετε όχι από "τα δόντια των ελλήνων, αλλά από την τρομοκρατική ηγεσία τους".

Ωστόσο πάνω απ' όλα ο Ιχσάν Αλή ήταν Κύπριος. Χαρακτηριστικά σε συνέντευξη του στο ΡΙΚ το 65 δήλωσε ότι, "είναι καθήκον όλων μας να συνεργαστούμε για να ελευθερώσουμε αυτό τον τόπο που είναι μητέρα πατρίδα όλων μας". Ακόμα το 66, ξεπερνώντας κατά πολύ τους καιρούς του παρατηρά ότι, "αυτή η νήσος πρέπει να ανήκει στους Κυπρίους και ότι είναι οι Κύπριοι που πρέπει να φροντίσουν για τη πρόοδο και την ευημερία τους... Δεν πρέπει να δώσουμε στη Τουρκία την ευκαιρία να εκμεταλλεύεται το Κυπριακό για εσωτερικούς λόγους. Διαφορετικά θα αντιμετωπίσουμε τραγικές καταστάσεις που θα έχουν σαν αποτέλεσμα καταστροφή και ερείπια."

Κρίνοντας εκ των υστέρων μπορούμε σήμερα να πούμε ότι ο

Ιχσάν Αλή υπήρξε το πρότυπο του σωστού πολίτη της Κύπρου. Ενώ διατήρησε αλώβητους τους πολιτιστικούς του δεσμούς, ήταν δεμένος με την Κύπρο που θεωρούσε σαν πατρίδα και στην οποία και μόνη αφιέρωνε την αγάπη και την αφοσίωσή του.

Υπήρξε ο Ιχσάν Αλή πατριώτης και ταυτόχρονα ένας νηφάλιος και προφητικός πολιτευτής. Ήταν διορατικός πολιτικός, που ωστόσο δεν εισακούστηκε αρκετά. Πάλεψε τον περισσότερο καιρό μόνος στερούμενος την ασφάλεια που προσφέρει η σύμπλευση με τη μάζα και την εξουσία και θέτοντας σε κίνδυνο την ίδια του τη ζωή.

Οι δυνάμεις που επηρέαζαν το κυπριακό δεν είναι λίγες και πολλές φορές οι προσπάθειες ενός σωστού πολιτικού δεν φτάνουν. Όμως αν εισακουόταν ο Ιχσάν Αλή, ίσως τα πράγματα σήμερα να ήταν διαφορετικά...

ΝΕΟΚΥΠΡΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ
7.11.1988